

Hans Kox ontdekt het zappen in Vijfde symfonie

Klassiek

Radio Filharmonisch Orkest, Sergei Khatsjatrian (viool) olv Jaap van Zweden op 15/3 in de ZaterdagMatinee, Concertgebouw Amsterdam. Uitzending via Radio 4 op 18/3; via televisie (NPS) op 20, 21/4 en 4, 5/5.

Met een werveling van tonen, ongeveer zoals overtuigend afwaswater in het gootsteenputje verdwijnt, eindigt na drie kwartier de Vijfde symfonie van de Nederlandse componist Hans Kox. Het werk kende afgelopen zaterdag een tweede première, nadat eerder al twee delen onder de naam 'Umbræ futuræ' (schaduw van de toekomst) bij het Koninklijk Concertgebouworkest hun vuurdoop hadden beleefd.

Terecht dat Kox nog drie verse delen aan de symfonie toevoegde en evenzeer terecht dat hij de uitvoering ervan had uitbesteed aan dirigent Jaap van Zweden en het Radio Filharmonisch Orkest, zo bleek in de wat matig bezette grote zaal van het Amsterdams Concertgebouw.

Met Van Zweden trof de componist een dirigent die nog in de symfonie als genre gelooft en die – als hij eenmaal van de kwaliteit van een werk is overtuigd – bereid is zijn beste beentje voor te zetten. Zijn eigen orkest weet in deze ambitie mee te

slepen en zo mochten we van hem via het grootste omroeporkest een woordeloos, maar enthousiasmerend betoog voor deze kersverse symfonie beleven.

Dat Kox een componist is die met het symfonisch apparaat weet om te gaan, heeft hij menigmaal bewezen in zijn eerdere symfonieën en 'cyclonfonieën'. Wat deze Vijfde symfonie echter bijzonder en vernieuwend maakt, is haar amechtigheid. Het lijkt op het eerste gehoor alsof Kox in

Jaap van Zweden gelooft in de symfonie als genre

zijn veelheid van orkestrale texturen voortdurend van de hak op de tak springt. Vaak put hij daarbij ongegeneerd uit het verleden. Expressivistische gebaren zijn hem niet vreemd en ook sommige aureoolachtige passages bij de strijkers klinken bepaald vertrouwd.

Maar de manier waarop in dit werk alles gedurig in elkaar overloopt is nieuw en onverwacht. Alsof Kox na zijn vijfenzeventigste de charme van het 'zappen' met de afstandsbedie-

ning heeft ontdekt. Hij laat de luisteraar telkens een glimp van verliefdheid op zichzelf en de orkestklank ontwaren, maar zó vluchtig en charmant dat je het geamuseerd graag vergeeft.

Naast veel paukengeweld en grote *tutti* passages, gaf hij ook aandacht aan het kleine, bijvoorbeeld door dankbare soli voor fluit en klarinet. Noch een te grote lengte, noch de kaleidoskopische aanpak speelde deze symfonie parten, die daarom dan ook maar weer gauw op de lesse-naars moet verschijnen.

Voor de pauze kreeg de jonge Armeense violist Sergei Khatsjatrian de toehoorders op de knieën. Muisstil en gedwee volgde het publiek de perfect spelende winnaar van het Koningin Elizabeth Concours uit 2005. Het Eerste vioolconcert van Sjostakovitsj bevat prachtige indringende passages, naast virtuoze kunststukjes.

Met beide wist de drieëntwintjarige Armeniër raad. Geen gefrunnik, helderheid en een perfecte intonatie bleken zijn voornaamste handelsmerken. Met directe registraties via radio en televisie (het digitale net Cultura) kon hij zich overigens geen beter podium dan dat van de ZaterdagMatinee wensen om zijn verbluffende kwaliteiten de etaleren.

Kees Arntzen